

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Tilsynet i henhold til grundlovens § 71
Christiansborg
1240 København K

Dato: 17. oktober 2023
Kontor: Stats- og
Menneskeretskontoret
Sagsbeh: Josefine Dyrberg
Sagsnr.: 2023-0032/31-0040
Dok.: 2983471

Besvarelse af spørgsmål nr. 14 (Alm. del) fra Folketingets Tilsyn i henhold til grundlovens § 71

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 14 (Alm. del), som Folketingets Tilsyn i henhold til grundlovens § 71 har stillet til justitsministeren den 19. september 2023.

Peter Hummelgaard

/

Christian Fuglsang

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 14 (Alm. del) fra Folketingets Tilsyn i henhold til grundlovens § 71:

”Mener ministrene med henvisning til henvendelser fra Patientforeningen til Sundhedsudvalget (SUU, alm. del – bilag 350 og 364), at tvangsindlagte og tvangstilbageholdte psykiatriske patienters adgang til og muligheder for at få forelagt og prøvet forholdene og processen forud for frihedsberøvelsen ved domstolene opfylder intensionerne i grundlovens § 71, stk. 6, og handicapkonventionens artikel 12-14?”

Svar:

1. I de bilag, der henvises til i spørgsmålet, omtales sager, der er eller har været under behandling ved domstolene. Af principielle grunde udtaler jeg mig som udgangspunkt ikke om sådanne konkrete sager.

2. Det følger af grundlovens § 71, stk. 6, 1. pkt., at lovligheden af en frihedsberøvelse uden for strafferetsplejen, der ikke er besluttet af en dømmende myndighed, og som ikke har hjemmel i lovgivningen om udlændinge, på begæring af den, der er berøvet sin frihed, eller den, der handler på hans vegne, skal forelægges de almindelige domstole eller anden dømmende myndighed til prøvelse. Det fremgår af bestemmelsens 2. pkt., at nærmere reglerne herom fastsættes ved lov.

Om den beskyttelse, der følger af bestemmelsen, kan bl.a. henvises til Jens Peter Christensen, m.fl., Dansk Statsret (3. udg., 2020), side 328, hvor bl.a. følgende fremgår:

”Beskyttelsen efter grundlovens § 71, stk. 6, ligger som nævnt for det første – og ikke mindst – i, at den, der er administrativt frihedsberøvet, har en enkel og effektiv adgang til domstolsprøvelse af frihedsberøvelsens lovlighed. En borger, der vil anlægge en retssag mod det offentlige, skal normalt selv udtage stævning og bidrage til sagens oplysning og gennemførelse (...) Den administrativt frihedsberøvede – eller den, der handler på hans vegne – kan imidlertid nøjes med at fremsætte en mundtlig begæring om domstolsprøvelse af frihedsberøvelsens lovlighed over for den pågældende administrative myndighed. Når der er fremsat begæring om domstolsprøvelse, er den administrative myndighed forpligtiget til at indbringe sagen for domstolene, og det må antages, at dette skal ske snarest muligt (jf. Germer 2012, s. 272).”

Reglerne om proceduren for domstolsprøvelsen er fastsat i retsplejelovens kapitel 43 a (§§ 468-475), der finder anvendelse, når andet ikke er bestemt ved lov. Om disse regler henvises til den samtidige besvarelse af spørgsmål nr. 15 (Alm. del) fra Folketingets Tilsyn i henhold til grundlovens § 71.

3. Danmark ratificerede i 2009 FN's Konvention om rettigheder for personer med handicap (Handicapkonventionen) og påtog sig derved en forpligtelse til at indrette sin lovgivning og administrative praksis i overensstemmelse med konventionens krav. Danmark tiltrådte tillægsprotokollen til konventionen den 23. september 2014. Formålet med handicapkonventionen er at sikre, at personer med handicap kan få fuldt udbytte af menneskerettighederne og de fundamentale frihedsrettigheder samt at fremme respekten og værdigheden hos personer med handicap.

Det fremgår af handicapkonventionens artikel 12, stk. 2, at deltagerstaterne anerkender, at personer med handicap har retlig handleevne på lige fod med andre i alle livets forhold. Af konventionens artikel 13, stk. 1, fremgår bl.a., at deltagerstaterne skal sikre, at personer med handicap har effektiv adgang til retssystemet på lige fod med andre, herunder ved tilvejebringelse af procesretlig og alderssvarende tilpasning, for at lette deres mulighed for effektivt at deltage direkte eller indirekte, herunder som vidner, i alle former for retssager, herunder på de efterforskningsmæssige og andre forberedende stadier. Efter konventionens artikel 14, stk. 2, skal deltagerstaterne desuden sikre, at personer med handicap ved en eventuel frihedsberøvelse i forbindelse med en proces på lige fod med andre har krav på garantier i overensstemmelse med de internationale menneskerettigheder og skal behandles under overholdelse af denne konventions målsætninger og principper, herunder ved en rimelig tilpasning.

Handicapkonventionen er gennemført i dansk ret ved konstatering af normharmoni. Konventionen er ikke inkorporeret i dansk ret. Som det fremgår af side 34 f. i betænkning nr. 1546/2014 om inkorporering mv. inden for menneskeretsområdet har der ved beskrivelsen af ikke-inkorporerede konventioners status i dansk ret i den juridiske litteratur traditionelt været henvist til bl.a. fortolknings- og formodningsreglen. Fortolkningsreglen indebærer, at danske retsregler ved fortolkningstvivil skal søges fortolket på en måde, der bringer dem i overensstemmelse med Danmarks internationale forpligtelser. Efter formodningsreglen skal de danske domstole og andre retsanvendende myndigheder tage udgangspunkt

i, at lovgiver må formodes ikke at ville handle i strid med Danmarks folkeretlige forpligtelser. Domstolene og andre retsanvendende myndigheder søger således så vidt muligt at anvende de nationale regler på en sådan måde, at en krænkelse af de internationale forpligtelser undgås.